EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 19.6.2024
COM(2024) 613 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

o ekonomskih in socialnih politikah, politikah zaposlovanja ter strukturnih in proračunskih politikah Cipra

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 613 final}

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

o ekonomskih in socialnih politikah, politikah zaposlovanja ter strukturnih in proračunskih politikah Cipra

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97[1] in zlasti člena 3(3) Uredbe;

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij[2] ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta[3], s katero je bil vzpostavljen mehanizem za okrevanje in odpornost, je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem za okrevanje in odpornost zagotavlja državam članicam finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira EU. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra pripomore k doseganju gospodarskega in socialnega okrevanja ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda ter krepitev odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v EU ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

---

1 UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

2 UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.

(2) Cilj uredbe REPowerEU[4], sprejete 27. februarja 2023, je odpraviti odvisnost EU od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bi pripomoglo k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe EU z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energijsko učinkovitost. Ciper je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodal novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU.

(3) Komisija je 16. marca 2023 objavila sporočilo Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030[5], da bi prispevala k odločitvam politike in ustvarila okvirne pogoje za povečanje rasti. V sporočilu je konkurenčnost opredeljena glede na devet dejavnikov, ki se medsebojno krepijo. Med temi dejavniki reforme in naložbe na področju dostopa do zasebnega kapitala, raziskav in inovacij, izobraževanja in spretnosti ter enotnega trga izstopajo kot najpomembnejše prednostne naloge politike za reševanje sedanjih izzivov glede produktivnosti ter za krepitev dolgoročne konkurenčnosti EU in njenih držav članic. Komisija je 14. februarja 2024 to sporočilo dopolnila z letnim poročilom o enotnem trgu in konkurenčnosti[6]. V poročilu so podrobno opisane konkurenčne prednosti in izzivi evropskega enotnega trga, pri čemer se spremlja letni razvoj glede na devet dejavnikov konkurenčnosti.

(4) Komisija je 21. novembra 2023 sprejela Letni pregled trajnostne rasti 2024[7], ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2024. Evropski svet je 22. marca 2024 potrdil prednostne naloge iz pregleda v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 21. novembra 2023 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2024, v katerem je Ciper opredelila kot eno od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih lahko prizadela, ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi mnenje o osnutku proračunskega načrta Cipra za leto 2024. Komisija je sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, ki ga je Svet sprejel 12. aprila 2024, ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2024, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic ter ki ga je Svet sprejel 11. marca 2024.

(5) 30. aprila 2024 je začel veljati novi okvir ekonomskega upravljanja EU. Okvir vključuje novo uredbo Evropskega parlamenta in Sveta (EU) 2024/1263 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97. Vključuje tudi spremenjeno Uredbo (ES) št. 1467/97 o izvajanju postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem in spremenjeno Direktivo 2011/85/EU o proračunskih okvirih držav članic[8]. Cilj novega

---

4 Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

8 Uredba Sveta (EU) 2024/1264 z dne 29. aprila 2024 o spremembi Uredbe (ES) št. 1467/97 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) in Direktiva Sveta (EU) 2024/1265 z dne 29. aprila 2024 o spremembi Direktive 2011/85/EU o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

okvira je s postopno konsolidacijo javnih financ ter reformami in naložbami doseči vzdržnost javnega dolga ter trajnostno in vključujočo rast. Okvir spodbuja nacionalno odgovornost in je usmerjen bolj srednjeročno, hkrati pa je izvrševanje učinkovitejše in doslednejše. Vsaka država članica bi morala Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt. Nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrti vsebujejo fiskalne, reformne in naložbene zaveze države članice, ki zajemajo obdobje načrtovanja štirih ali petih let, odvisno od rednega trajanja nacionalnega zakonodajnega obdobja. Pot gibanja očiščenih odhodkov[9] v nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih bi morala biti skladna z zahtevami iz Uredbe (EU) 2024/1263, vključno z zahtevami, da se začne dolg sektorja država najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % BDP ter da se javnofinančni primanjkljaj srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz Uredbe (EU) št. 2024/1263, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta. Države članice bi morale zagotoviti sodelovanje svojih nacionalnih parlamentov ter posvetovanje z neodvisnimi fiskalnimi institucijami, socialnimi partnerji in drugimi nacionalnimi deležniki, kot je ustrezno. V podporo pripravi teh načrtov naj bi Komisija [21. junija] 2024 državam članicam zagotovila smernice o vsebini načrtov in nadaljnjih letnih poročil o napredku, ki jih bodo morale predložiti, ter jim v skladu s členom 5 Uredbe (EU) 2024/1263 posredovala tehnične smernice o fiskalnih prilagoditvah (referenčne smeri in tehnične informacije, kjer je to ustrezno). Države članice bi morale svoje srednjeročne fiskalno-strukturne načrte predložiti do 20. septembra 2024, razen če se država članica in Komisija dogovorita o razumnem podaljšanju tega roka.

(6) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2024 nadalje razvija v skladu z izvajanjem mehanizma za okrevanje in odpornost. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020, 2022 in 2023 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, kot so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Ciper je 17. maja 2021 Komisiji predložil nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je v skladu s členom 19 Uredbe (EU) 2021/241 in na podlagi smernic za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 28. julija 2021 sprejel sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper[10], ki je bil spremenjen 8. decembra 2023 v skladu s členom 18(2) Uredbe (EU) 2021/241 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za

---

9 Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2 Uredbe Sveta (EU) 2024/1263 z dne 29. aprila 2024 (UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Očiščeni odhodki pomenijo javnofinančne odhodke brez (i) odhodkov za obresti, (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

10 Izvedbeni sklep Sveta z dne 20. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper (10686/2021).

nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU[11]. Izplačilo obrokov je pogojeno s sklepom Komisije, sprejetim v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, da je Ciper zadovoljivo izpolnil ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Predpostavlja se, da so mejniki in cilji zadovoljivo izpolnjeni, če zadevna država članica ni razveljavila ukrepov.

(8) Ciper je 30. aprila 2024 predložil nacionalni reformni program za leto 2024 in program stabilnosti za leto 2024 v skladu s členom 4(1) Uredbe (ES) št. 1466/97. V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2024 odraža tudi polletno poročanje Cipra o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.

(9) Komisija je 19. junija 2024 objavila poročilo o državi za Ciper za leto 2024[12]. V njem je ocenila napredek Cipra pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2023, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Cipru. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, kot tudi novimi in nastajajočimi izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Cipra pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev EU glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

(10) Komisija je za Ciper opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Ciper, ki so jo pripravile službe Komisije za namene navedene uredbe, so bile objavljene marca 2024[13]. Komisija je 19. junija 2024 ugotovila, da na Cipru obstajajo makroekonomska neravnotežja. Ciper se zlasti sooča z ranljivostmi, povezanimi z zasebnim, javnim in zunanjim dolgom, ki so se na splošno zmanjšale, vendar ostajajo pomembne, medtem ko se je velik primanjkljaj na tekočem računu še povečal. Delež dolga gospodinjstev in nefinančnih družb v BDP se je še naprej zmanjševal, vendar ostaja visok. Vendar je dolg podjetij in zunanji dolg napihnjen zaradi dolga subjektov s posebnim namenom, ki pomenijo omejena tveganja za domače gospodarstvo. Velik obseg nedonosnih posojil v bankah se je v zadnjih letih, tudi v letu 2023, znatno zmanjšal, reševanje nedonosnih posojil s strani podjetij, ki odkupujejo posojila, pa naj bi podprlo nadaljnje zmanjšanje zasebnega dolga. Kljub temu bodo zaostreni pogoji financiranja verjetno povečali pritisk na močno zadolžena gospodinjstva in podjetja. Delež javnega dolga v BDP se hitro zmanjšuje, Ciper pa naj bi letos in naslednje leto ohranil proračunske presežke, kar bo spodbudilo nadaljnje zmanjševanje deleža dolga. Veliki primanjkljaj na tekočem računu se je v letu 2023 še povečal, predvsem zaradi nadaljnjega močnega domačega povpraševanja in repatriacije dobičkov. Pričakuje se, da bo letos in naslednje leto ostal velik. Zelo negativno neto stanje mednarodnih naložb se lani ni izboljšalo in naj bi se poslabšalo, če se stanje na tekočem računu ne bo znatno izboljšalo. V odpravo ugotovljenih ranljivosti so bila vložena obsežna prizadevanja politik. Polno in pravočasno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost ter nadaljnji ukrepi naj bi pomagali razširiti izvoz in ublažili preveliko odvisnost od uvoza nafte.

---

11 Izvedbeni sklep Sveta z dne 8. decembra 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 20. julija 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Ciper (15571/2023).

12 SWD(2024) 613 final.

13 SWD(2024) 81 final.

(11) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat[14], se je presežek sektorja država Cipra povečal z 2,7 % BDP v letu 2022 na 3,1 % v letu 2023, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 85,6 % BDP konec leta 2022 na 77,3 % konec leta 2023.

(12) Svet je 12. julija 2022 Cipru priporočil[15], naj ukrepa tako, da v letu 2023 zagotovi, da bo rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnanostjo politike[16], ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Cipru je bilo priporočeno, naj trenutno porabo prilagodi spreminjajočim se razmeram. Cipru je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije. Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost[17] v letu 2023 ekspanzivna, in sicer je znašala 1 % BDP v razmerah visoke inflacije. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) v letu 2023 je imela pretežno nevtralen učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,2 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih nujnih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije. To vključuje tudi višje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine (za 0,2 % BDP). Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov leta 2023 ni bila v skladu s priporočilom Sveta. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU, so v letu 2023 znašali 1,3 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 3,2 % BDP, kar pomeni zvišanje za 1,3 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Ciper je dodatne naložbe financiral iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU. Financiral je javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so namestitev toplotnoizolacijskih in fotovoltaičnih sistemov v javnih stavbah, energetska prenova številnih mestnih in podeželskih gasilskih postaj, nadgradnja zmogljivosti ustreznih ciprskih organov za obvladovanje požarne nevarnosti in okrepitev zaščite pred tveganji, s katerimi se soočajo državljani, infrastruktura in gozdovi, digitalizacija ključnih delovnih postopkov v številnih ministrstvih in službah osrednje vlade ter razširitev okolja za elektronske vloge za izdajo dovoljenj za prostorsko načrtovanje in gradnjo, ki se delno financirajo iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov EU.

(13) Ključne projekcije iz programa stabilnosti za leto 2024 je mogoče povzeti, kot sledi. Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije, predvideva realno rast BDP v višini 2,9 % v letu 2024 in 3,1 % v letu 2025, inflacija po HICP pa naj bi v letu 2024 znašala 2,5 %, v letu 2025 pa 2,0 %. Presežek sektorja država naj bi

---

14 Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2024.

15 Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2022 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 104).

16 Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 je srednjeročna rast potencialnega proizvoda Cipra v letu 2023, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnanosti, na podlagi 10-letne povprečne realne stopnje potencialne rasti in deflatorja BDP za leto 2023 nominalno ocenjena na 8,5 %.

17 Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Z njo se ocenjuje gospodarska spodbuda, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov (in brez začasnih izrednih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19), vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

se v letu 2024 zmanjšal na 2,9 % BDP in v letu 2025 na 2,8 % BDP, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 zmanjšal na 70,6 %, do konca leta 2025 pa na 65,5 %. Po letu 2025 naj bi se presežek sektorja država zmanjšal na 2,6 % BDP v letu 2026 in 2,1 % BDP v letu 2027. Za saldo sektorja država se tako načrtuje, da bo v obdobju, ki ga zajema program, ostal pod referenčno vrednostjo za primanjkljaj (3 % BDP). Dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se po letu 2025 zmanjšal na 59,2 % v letu 2026 in na 54,2 % BDP v letu 2027.

(14) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi realni BDP v letu 2024 zrasel za 2,8 %, v letu 2025 pa za 2,9 %, inflacija po HICP pa naj bi znašala 2,4 % v letu 2024 in 2,1 % v letu 2025.

(15) V pomladanski napovedi Komisije 2024 je predviden javnofinančni presežek v višini 2,9 % BDP v letu 2024, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 zmanjšal na 70,6 %. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 nevtralna, v višini 0,0 % BDP.

(16) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2024 financirali odhodki v višini 0,7 % BDP v primerjavi z 0,3 % BDP v letu 2023. Odhodki, financirani z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, bodo omogočili visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo in dolg sektorja država Cipra. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi bili s posojili iz mehanizma za okrevanje in odpornost v letu 2024 podprti odhodki v višini 0,2 % BDP v primerjavi z 0,0 % BDP v letu 2023.

(17) Svet je 14. julija 2023 Cipru priporočil[18], naj v letu 2024 ohrani trden fiskalni položaj. Države članice so bile pozvane, naj pri izvrševanju svojih proračunov za leto 2023 in pripravi osnutkov proračunskih načrtov za leto 2024 upoštevajo, da bo Komisija na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 Svetu predlagala začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju._Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi strukturni saldo Cipra v letu 2024 znašal 2,1 % BDP v primerjavi z 1,8 % v letu 2023, kar pomeni, da naj bi bil nad srednjeročnim proračunskim ciljem države, tj. strukturnim saldom v višini 0 % BDP. To je skladno s priporočilom Sveta.

(18) Poleg tega je Svet Cipru priporočil, naj ukrepa tako, da v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe. Svet je Cipru nadalje priporočil, naj, če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 so neto proračunski stroški[19] izrednih energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 0,4 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali 0,3 % ter v letu 2025 0,0 %. Zlasti se predvideva, da bodo nižje trošarine na naftne derivate in subvencije za račune za električno energijo ostale v veljavi tudi v letu 2024, vendar naj bi se postopno

[18] Priporočilo Sveta z dne 14. julija 2023 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2023 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2023 (UL C 312, 1.9.2023, str. 116).

[19] Številka predstavlja raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s prihodki in odhodki ter, kadar je ustrezno, brez prihodkov od davkov na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije.

odpravile do leta 2025. Izredni energetski podporni ukrepi naj v letih 2023 in 2024 ne bi bili čim prej postopoma odpravljeni. Pri tem obstaja tveganje za neskladnost s priporočilom Sveta. Proračunski stroški izrednih energetskih podpornih ukrepov, namenjenih zaščiti ranljivih gospodinjstev in podjetij, so ocenjeni na 0,0 % BDP v letu 2024 (0,0 % v letu 2023).

(19) Svet je Cipru poleg tega priporočil, naj ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi nacionalno financirane javne naložbe v letu 2024 ostale na splošno stabilne pri 3,1 % BDP (v primerjavi s 3,2 % BDP v letu 2023). To je skladno s priporočilom Sveta. Poleg tega naj bi javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov EU, vključno z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, v letu 2024 ostali stabilni pri 1,3 % BDP. Razlog za to je večja poraba, financirana z nepovratnimi sredstvi iz mehanizma za okrevanje in odpornost, po zmanjšanju drugih nepovratnih sredstev EU po koncu programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade EU, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023.

(20) Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, in ob predpostavki nespremenjene politike pomladanska napoved Komisije 2024 v letu 2025 predvideva javnofinančni presežek v višini 2,9 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se konec leta 2025 zmanjšal na 65,4 %. Preudarna fiskalna politika bi morala prispevati tudi h krepitvi zunanjega položaja.

(21) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k Uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh ali pomembnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo. Glede na ta kratek časovni okvir je hitro nadaljevanje učinkovitega izvajanja načrta, vključno s poglavjem REPowerEU, bistveno, da bi Ciper z zelenim in digitalnim prehodom ter ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti povečal svojo dolgoročno konkurenčnost. Za izpolnitev zavez iz načrta do avgusta 2026 je bistveno, da Ciper nadaljuje izvajanje reform in pospeši naložbe, tako da obravnava nastajajoče zamude, hkrati pa zagotovi močno upravno zmogljivost.

(22) Ciper mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 v okviru vmesnega pregleda skladov kohezijske politike do marca 2025 pregledati svoj program, pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo za leto 2024 ter nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu. Ta pregled je podlaga za dokončno dodelitev sredstev EU, vključenih v program. Čeprav je Ciper dosegel napredek pri izvajanju kohezijske politike in evropskega stebra socialnih pravic, izzivi ostajajo, med mestnimi in nemestnimi območji pa še vedno obstajajo socialno-ekonomske razlike. Pospešitev izvajanja programov kohezijske politike je bistvenega pomena. Poleg tega je pomembno zagotoviti upravno zmogljivost lokalnih upravnih organov v pričakovanju ciprske zakonodajne reforme lokalne uprave, ki je načrtovana za junij 2024. Prednostne naloge, dogovorjene v programu „Thalia“, ostajajo relevantne. Ključnega pomena za doseganje zelenega prehoda so povečanje uporabe energije iz obnovljivih virov, rešitve za shranjevanje, izboljšanje energijske učinkovitosti ter mestni promet. Za uskladitev z direktivo o čiščenju komunalne odpadne vode je potrebno izboljšanje upravljanja voda, zlasti čiščenja odpadnih voda. Napredek v smeri krožnega gospodarstva na področju ravnanja z odpadki ostaja

ključnega pomena ter zahteva izboljšave na področju recikliranja in zmanjšanja količine odpadkov. Še naprej bi bilo treba izvajati naložbe v aktivacijo ranljivih skupin na trgu dela in njihovo socialno vključevanje. Še vedno sta pomembna uvedba individualnih učnih računov in izvajanje evropskega jamstva za otroke. Poleg tega ostajajo prednostna naloga naložbe v kakovostne in cenovno dostopne storitve dolgotrajne oskrbe in socialna stanovanja. Prav tako bi si bilo treba še naprej prizadevati za odpravo energetske revščine in razvoj socialne ekonomije. V okviru vmesnega pregleda programa kohezijske politike Thalia je treba dodatno pozornost nameniti vse bolj nujnim potrebam na področju preprečevanja tveganj, povezanih s podnebnimi spremembami, in pripravljenosti nanje. Ciper bi lahko pobudo platforme za strateške tehnologije za Evropo uporabil tudi za podporo svojemu energijskemu prehodu s čistimi in z viri gospodarnimi tehnologijami, vključno z neto ničelnimi tehnologijami.

(23) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi EU, se Ciper sooča z več dodatnimi izzivi, povezanimi z upravljanjem podjetij v državni lasti, rezultati izobraževanja in neskladjem med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih, uvajanjem obnovljivih virov energije, širitvijo in nadgradnjo elektroenergetskega omrežja ter prilagajanjem podnebnim spremembam.

(24) Dobro delujoče in konkurenčno poslovno okolje je ključnega pomena za gospodarsko učinkovitost in rast. V zvezi s tem upravljanje podjetij v državni lasti ni v celoti v skladu z mednarodnimi standardi. V zadnjih letih so bili uvedeni nekateri ukrepi politike za izboljšanje finančnega nadzora javnih subjektov, vendar odsotnost popolne evidence in obveznosti rednega poročanja omejuje učinkovito spremljanje uspešnosti in načrtovanje podjetij v državni lasti. Poleg tega so pomembni vidiki praks korporativnega upravljanja, kot so imenovanje upravnih odborov na podlagi dosežkov, politika lastništva, upravljanje na podlagi uspešnosti, preglednost in odgovornost za finančno uspešnost, še vedno nezadostni. Glede na navedeno obstajajo pomisleki glede kakovosti in cen storitev v sektorjih, v katerih prevladujejo podjetja v državni lasti, kot je sektor električne energije.

(25) Zelo šibki rezultati Cipra v Programu mednarodne primerjave dosežkov učencev (PISA) za leto 2022 kažejo, da je poduspešnost na področju temeljnih spretnosti (tj. pismenosti, matematične pismenosti in znanja na področju naravoslovja) velik izziv. Kljub ustreznim formalnim kvalifikacijam pedagoškega osebja je stalno usposabljanje učiteljev (vključno s poučevanjem in učnimi metodami, ki temeljijo na kompetencah) nezadostno. Leta 2021 večina kandidatov za učitelje ni opravila izpita, potrebnega za imenovanje. Izobraževalni sistem ni zadostno ocenil in prilagodil izobraževalnih virov potrebam učencev, kar je potrebno za razvoj ključnih kompetenc. Na trgu dela vse bolj prevladujejo neskladja med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih, medtem ko je udeležba v programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja še vedno precej nižja od povprečja EU. Nizka stopnja udeležbe v programih poklicnega izobraževanja in usposabljanja je povezana z omejitvami zmogljivosti in privlačnosti programov, saj je večina šol za poklicno izobraževanje in usposabljanje v mestnih območjih (zaradi česar se učenci, ki živijo na podeželju, težko vpišejo), pri tem pa bi se večina učencev bistveno raje vključila v terciarno izobraževanje. Izobraževanje odraslih ima omejen potencial za izboljšanje tega položaja, saj je delež odraslih (starih 25–64 let), ki so se v zadnjih 12 mesecih udeležili izobraževanja, leta 2022 znašal 28,3 % (v primerjavi z 39,5 % v EU). To je znatno manj kot 44,8 % v letu 2016, kar krni potencial Cipra za izboljšanje njegove gospodarske konkurenčnosti.

(26) Kljub znatnim ukrepom, sprejetim za pospešitev uvajanja obnovljivih virov energije, ostajajo veliki izzivi. Energija iz obnovljivih virov je leta 2022 predstavljala le 17 % mešanice virov električne energije na Cipru. To je še vedno precej pod ciljem 31,5-odstotne proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov do leta 2030, ki ga je Ciper navedel v osnutku nacionalnega energetskega in podnebnega načrta. Zaradi odvisnosti Cipra od naftnih derivatov, ki jih v celoti uvaža in odtehtajo več kot 80 % njegovih potreb po energiji, je Ciper še vedno izpostavljen nihanjem svetovnih cen energije. Še vedno obstajajo precejšnji izzivi pri nadgradnji in razširitvi obstoječega elektroenergetskega omrežja, da bi se prilagodilo uvajanju obnovljivih virov energije. Ciper se spopada z znatnimi ovirami pri kratkoročni zmogljivosti elektroenergetskega omrežja za prilagoditev okrepitvi obnovljivih virov energije, zaradi česar redno prihaja do pomanjkanja električne energije. Ta pojav je očiten ob vpogledu v uradne podatke ciprskega regulativnega organa za energijo. Ciprski elektroenergetski sistem je imel do konca novembra 2023 skupaj za 782,57 MW delujočih obratov za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov (vključno s 157,50 MW vetrne energije, 625,93 MW fotovoltaike in 9,15 MW biomase). Hkrati je organ odobril gradbena dovoljenja za projekte na področju energije iz obnovljivih virov za skupaj 2 383 MW. Krovna strategija za shranjevanje energije bi lahko povečala prožnost in stabilnost oskrbe ter znižala stroške večanja in manjšanja proizvodnje v konvencionalnih elektrarnah.

(27) Ciper se pri prizadevanjih za obravnavanje odpornosti na podnebne spremembe sooča z več izzivi, kot sta šibek institucionalni okvir za prilagajanje podnebnim spremembam in pomanjkanje praks trajnostnega gospodarjenja z vodami za podporo odpornosti kmetijstva. Ranljivost države za podnebne spremembe je izrazita, njene nacionalne politike in ukrepi za prilagajanje pa niso dovolj razviti. Ciper trpi za posledicami nizke ravni padavin in visokih temperatur, kar prispeva k najvišji ravni vodnega stresa v EU. Čeprav ima ciprski kmetijski sektor koristi od namakalnih sistemov, ki učinkoviteje porabljajo vodo, ima še vedno najvišjo stopnjo porabe vode zaradi znatne izgube vodnih virov v nezadostnih distribucijskih in skladiščnih omrežjih. Poleg tega se ciprski kmetijski sektor že spopada z učinki podnebnih sprememb, vključno z degradacijo tal in dezertifikacijo, kar zmanjšuje kmetijski donos. Ključnega pomena je učinkovito gospodarjenje z vodo in shranjevanje vode ter uvajanje poljščin, ki so gospodarne z vodo. Razmere dodatno poslabšuje antropogeni pritisk na habitate in ekosisteme, zlasti v obalnem pasu. Sedanji pristop države k prilagajanju podnebnim spremembam ostaja večinoma nezavezujoč. Zato je treba izboljšati institucionalne ureditve za krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam in dolgoročne konkurenčnosti.

(28) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2024 priporočil, naj države članice euroobmočja sprejmejo ukrepe, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja. Priporočila 1, 2, 3 in 4 za Ciper prispevajo k izvajanju prvega, drugega, tretjega in četrtega priporočila za euroobmočje.

(29) Ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in njene ugotovitve o obstoju neravnotežij so priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 izražena v priporočilu 1 v nadaljevanju. Politike iz priporočila 1 prispevajo k obravnavanju ranljivosti, povezanih z javnim in zunanjim dolgom. Politike iz priporočila 4 prispevajo k obravnavanju priporočila 1, saj zmanjšujejo povpraševanje po uvozu energije in s tem prispevajo h krepitvi zunanjega salda. Priporočilo 1 prispeva k

odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočila za euroobmočje v skladu z uvodno izjavo 28 –

PRIPOROČA, da Ciper v letih 2024 in 2025 ukrepa tako, da:

1. pravočasno predloži srednjeročni fiskalno-strukturni načrt; v skladu z zahtevami reformiranega Pakta za stabilnost in rast omeji rast očiščenih odhodkov[20] v letu 2025 na stopnjo, skladno z verjetnim zmanjševanjem dolga sektorja država v srednjeročnem obdobju in spoštovanjem referenčne vrednosti primanjkljaja 3 % BDP iz Pogodbe;

2. okrepi upravno zmogljivost za upravljanje mehanizma za okrevanje in odpornost, pospeši naložbe in ohrani zagon pri izvajanju reform; obravnava nastajajoče zamude, da bi omogočil nadaljnje hitro in učinkovito izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, ter zagotovi dokončanje reform in naložb do avgusta 2026; pospeši izvajanje programa kohezijske politike; se v okviru vmesnega pregleda še naprej osredotoča na dogovorjene prednostne naloge in sprejme ukrepe za boljše obravnavanje potreb na področju preprečevanja tveganj, povezanih s podnebnimi spremembami, in pripravljenosti nanje, pri tem pa upošteva priložnosti, ki jih ponuja pobuda platforme za strateške tehnologije za Evropo za izboljšanje konkurenčnosti;

3. okrepi konkurenčnost gospodarstva s pospešitvijo prizadevanj za izboljšanje upravljanja podjetij v državni lasti v skladu z mednarodnimi standardi ter nadaljnjim izboljšanjem ravni znanj in spretnosti ter rezultatov izobraževanja; okrepi stalno izobraževanje in usposabljanje učiteljev ter odpravi neravnovesja med ponudbo delovne sile in povpraševanjem po njej z nadaljnjim povečanjem zmogljivosti in privlačnosti programov poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter spodbujanjem izobraževanja odraslih;

4. nadgradi in razširi elektroenergetsko omrežje in zmogljivosti za shranjevanje energije, da se vključi vse večji delež obnovljivih virov energije; izboljša izvajanje ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam z osredotočanjem na spodbujanje institucionalnega okvira za prilagajanje podnebnim spremembam in izvajanje praks trajnostnega gospodarjenja z vodami v kmetijstvu.

V Bruslju,

Za Svet
predsednik

[20] V skladu s členom 2(2) Uredbe (EU) 2024/1263 „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez odhodkov za obresti, diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter enkratnih in drugih začasnih ukrepov.